

Lärarhandledningens bilagor
Åk 4

Karin Fällman-Bajagić
Christina Hansson
Susan Nieland

Sanoma Utbildning

Postadress: Box 30091, 104 25 Stockholm

Besöksadress: Alströmergatan 12, Stockholm

Hemsida: www.sanomautbildning.se

E-post: info@sanomautbildning.se

Order/Läromedelsinformation

Telefon: 08-587 642 10

Telefax: 08-587 642 02

Redaktör/Projektledare: Karin Lönnqvist

Grafisk form: Anette Hedberg

Illustrationer:

Anette Hedberg (4, 5, 7, 19, 23, 27, 32)

Feri Fazeli (20, 22, 30, 37–39, 42–47, 55)

ZickZack Skrivrummet 4, Lärarhandledningens bilagor

ISBN 978-91-523-3931-2

© 2011 Karin Fällman-Bajagić, Christina Hansson, Susanne Nieland och Sanoma Utbildning AB, Stockholm

Kopieringsförbud! Detta verk är skyddat av lagen om upphovsrätt. Kopiering, utöver lärares rätt att kopiera för undervisningsbruk enligt BONUS-Presskopias avtal, är förbjuden. BONUS-avtal tecknas mellan upphovsrätsorganisationer och huvudman för utbildningsanordnare t.ex. kommuner/universitet. För information om avtalet hänvisas till utbildningsanordnarens huvudman eller BONUS-Presskopia. Den som bryter mot lagen om upphovsrätt kan åtalas av allmän åklagare och dömas till böter eller fängelse i upp till två år och bli skyldig att erlagga ersättning till upphovsman/rättsinnehavare.

Kopiering tillåten enbart för användning i den egna undervisningen.

Min födelsedagspresent

Inledning

I söndags fyllde jag tio år. Av min mormor och morfar fick jag ett besök på cirkus i present. Vi promenerade till det stora fältet utanför staden, där cirkusen hade ställt upp sitt tält.

Först köade vi för att komma in i tältet. Där lämnade vi våra biljetter till en man i röd kostym och sen letade vi oss fram till våra platser. En godistant gick runt och sålde dricka och godis. Morfar köpte en stor påse.

Efter en stund kom cirkusdirektören in och hälsade alla välkomna. Han hade svart kostym och guldskjorta på sig. På huvudet hade han en hög hatt med stjärnor på.

Det första numret var åtta vita hästar som galopperade runt, runt i manegen. Det var fint men inte särskilt roligt, tyckte jag.

Därefter kom clownerna och de var roliga. De var två stycken, en jättelång och en väldigt kort. De halkade och ramlade och hoppade och sa roliga saker. Publiken skrattade så det dånade i tältet.

Sen var det trollkarlens tur. Han hade med sig en ung, rödhårig flicka som hjälpte honom. Flickan fick lägga sig i en lång låda och han sågade itu henne! Sen öppnade han lådan och hon kom ut alldeles hel igen. Jag frågade morfar hur det gick till, men han kunde inte heller fatta hur trollkarlen hade gjort.

Till sist kom trapetskonstnärerna. De hängde högt uppe i tältets tak och kastade sig från den ena trapetsen till den andra. Ibland hoppade den ena personen från sin trapets till den andra personen, som tog emot henne i sina händer.

När föreställningen var slut stod hela publiken upp och applåderade jättelänge. Jag tyckte att det var den bästa födelsedagspresent jag någonsin fått.

VEM

VAR

VARFÖR

VAD

NÄR

Min nya jacka

Efter en stund kom en expedit fram till oss. Han var omkring 20 år och verkade ha bra smak. Han plockade fram tre olika jackor, som jag gick till en provhytt och provade. Mamma följde också med. Jag provade alla, men tyckte mest om en som var svart med tryck på ryggen och en annan jacka, som var beige med dragkedja.

I lördags åkte min mamma och jag till klädaffären för att köpa en ny jacka åt mig. Min gamla har blivit för liten.

Till slut valde jag den svarta. Mamma betalade och jag fick kassen med min nya jacka. Innan vi åkte hem igen gick vi och köpte varsin glass.

Först såg jag en riktigt snygg jacka med tuffa detaljer på. Den var marinblå. Men mamma tyckte att den var för dyr. Hon visade mig en röd jacka som var billigare än den blå, men den såg tråkig och barnslig ut. Dessutom var ärmarna för korta.

Efter en stund kom en expedit fram till oss. Han var omkring 20 år och verkade ha bra smak. Han plockade fram tre olika jackor, som jag gick till en provhytt och provade. Mamma följde också med. Jag provade alla, men tyckte mest om en som var svart med tryck på ryggen och en annan jacka, som var beige med dragkedja.

I lördags åkte min mamma och jag till klädaffären för att köpa en ny jacka åt mig. Min gamla har blivit för liten.

Till slut valde jag den svarta. Mamma betalade och jag fick kassen med min nya jacka. Innan vi åkte hem igen gick vi och köpte varsin glass.

Först såg jag en riktigt snygg jacka med tuffa detaljer på. Den var marinblå. Men mamma tyckte att den var för dyr. Hon visade mig en röd jacka som var billigare än den blå, men den såg tråkig och barnslig ut. Dessutom var ärmarna för korta.

Besöket på Botaniska trädgården

Vi, alltså jag och min klass, var på studiebesök i Botaniska trädgårdens regnskog. Vi åkte dit med buss.

Innan dess hade vi delats in i grupper och grupperna skulle tillsammans hitta vissa träd och växter, till exempel kottepalm, kanelträd och gummiträd. Jag var med Soraya och Hori eftersom Nardin, som jag skulle ha varit med, var sjuk.

När vi kom in i själva växthuset delades vi in i ytterligare två grupper. En grupp skulle gå med Christina och de andra skulle följa med Eva. Vi hamnade i Christinas grupp.

Man kände sig lite extra smart när man gick omkring bland växterna med de roliga latinska namnen.

Efter en stund stötte vi på en man som jobbade där. Han förklarade lite om växterna och visade oss vilken blomma som var hanblomma och vilken som var honblomma.

Hela tiden duschades blommorna med fukt och det var väldigt varmt.

Alla tyckte bäst om att vara i ökenrummet där det var svalt och skönt. Ökenrummet var fyllt med kaktusar och orkidéer.

Vi glömde nästan bort varför vi var där från början. Eva, vår lärare, ville nämligen att vi skulle veta hur naturen i regnskogen ser ut och hur gummi, vanilj och andra saker, som vi använder till vardags, ser ut.

Jag lärde mig att en del blommor har luftrötter, vilket jag trodde var lianer. Jag lärde mig också att bananträd är enorma.

Jag tycker att det var bra att vi gick dit och fick se och lära oss så mycket. Det var väldigt roligt och spännande. Själv tycker jag att vi har för lite studiebesök.

Renen

Renen tillhör hjortfamiljen. Hit hör även hjort, älg och rådjur. I Sverige är det samer som föder upp och håller renar. Det finns bara tamrenar här, men på många andra platser lever renen vilt.

Renen lever kring polcirkeln i Europa, Asien, Nordamerika och på Grönland. I Sverige går polcirkeln bland annat genom Jokkmokk.

} Förekomst

Renen har tjock päls för att klara kylan. Varje hårstrå är ihåligt och fyllt med luft för att värma bättre. Den har också stora klövar med två så kallade lättklövar baktill, för att inte sjunka ner i snön. En stor rentjur kan väga 110 kilo, bli cirka 2 meter lång och mäta 140 cm i mankhöjd.

Renkon är något mindre. Den gråbruna pälsen är ljusare på undersidan och mörkare på benen, och på halsens undersida finns ett ljusare skägg. Både kon och tjuren bär horn, och de faller dem varje år. Samerna kallar renkon vaja och rentjuren för sarv.

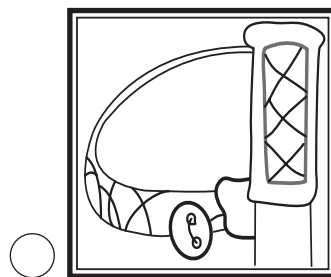
Renarna lever tillsammans i hjordar. Renhjorden flyttar mellan sommar- och vinterbeten för att hitta föda. När den kalla hösten kommer drar de sig ner från fjället till skogslandet och vistas där under vintern. Där äter de träd lavar och andra lavar som de med hjälp av klövarna och mulen skrapar fram under snötäcket, som ibland kan vara meterdjupt. På våren vandrar de upp på fjället igen. Där betar de gräs och örter.

Renkon föder varje år i maj en kalv som dias hela sommaren. Därefter får kalven söka föda på egen hand, men den stannar hos vajan till nästa vår, då en ny kalv föds. Vid födseln väger kalven mellan 4–6 kg. Direkt efter födseln reser den sig upp och börjar dia.

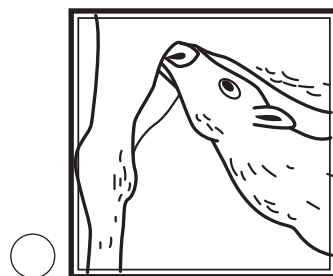
Renen föds upp för skinnet och köttet. Köttet anses vara en delikatess och skinnet används vid tillverkning av stövlar, väskor, handskar med mera. Av hornet görs bland annat redskap och smycken. Förr användes renen som drag- och lastdjur.

Para ihop rätt bild och rätt text.

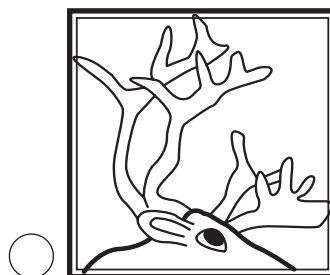
1. Renkon föder en kalv varje år.

2. Både honan och hanen har horn.

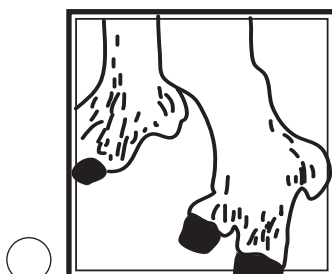

3. Av hornet gör man bl.a. redskap och smycken.

4. De stora klövarna är tvåtåiga.

5. Renen lever i norra Europa och Norra Asien, norra Nordamerika och Grönland.

Lägg till information genom att skriva färdigt meningarna.

1. Renhjorden vandrar ner till skogslandet på hösten, eftersom _____

2. När renarna vill hitta lavar under snön, så _____

3. En rentjur kan väga 110 kg medan _____

4. Renkon föder sin kalv när _____

5. Kalven väger 4–6 kg och _____

6. Det finns bara tamrenar här, men _____

7. Samerna kallar renkon för vaja och _____

Renen

Renkon föder varje år i maj en kalv som dias hela sommaren. Därefter får kalven söka föda på egen hand, men den stannar hos vajan till nästa vår, då en ny kalv föds. Vid födseln väger kalven mellan 4–6 kg. Direkt efter födseln reser den sig upp och börjar dia.

Renkon är något mindre. Den gråbruna pälsen är ljusare på undersidan och mörkare på benen och på halsens undersida finns ett ljusare skägg. Både kon och tjuren bär horn, och de faller dem varje år. Samerna kallar renkon kallas vaja och rentjuren för sarv.

Renen lever kring polcirkeln i Europa, Asien, Nordamerika och på Grönland. I Sverige går polcirkeln bland annat genom Jokkmokk.

Renen föds upp för skinnet och köttet. Köttet anses vara en delikatess och skinnet används vid tillverkning av stövlar, väskor, handskar med mera. Av hornet görs bland annat redskap och smycken. Förr användes renen som drag- och lastdjur.

Renarna lever tillsammans i hjordar. Renhjorden flyttar mellan sommar- och vinterbeten för att hitta föda. När den kalla hösten kommer drar de sig ner från fjället till skogslandet och vistas där under vintern. Där äter de träd lavar och andra lavar som de med hjälp av klövarna och mulen skrapar fram under snötäcket, som ibland kan vara meterdjupt. På våren vandrar de upp på fjället igen. Där betar de gräs och örter.

Renen har tjock päls för att klara kylan. Varje hårstrå är ihåligt och fyllt med luft för att värma bättre. Den har också stora klövar med två så kallade lättklövar baktill, för att inte sjunka ner i snön. En stor rentjur kan väga 110 kilo, bli cirka 2 meter lång och mäta 140 cm i mankhöjd.

Renen tillhör hjortfamiljen. Hit hör även hjort, älg och rådjur. I Sverige är det samer som föder upp och håller renar. Det finns bara tamrenar här, men på många andra platser lever renen vilt.

**Jämför den här texten med texten i elevboken.
Vilka likheter och skillnader kan ni se?**

Renen

Renen är ett hovdjur som tillhör hjortfamiljen. Den lever på tundran i norra Europa, norra Asien, norra Nordamerika och på Grönland. I Sverige finns bara tamrenar, medan renen lever vilt på många andra platser. Rentjuren kallas sarv och renkon kallas vasa.

Renen föds upp för skinnet och köttet, som anses vara en delikatess. Skinnen används vid tillverkning av stövlar, väskor, handskar med mera, och av hornet gör man bland annat redskap och smycken. Förr i tiden användes renen som drag- och lastdjur.

Varje år i maj föder renkon en kalv som diar hela sommaren. Därefter får kalven söka föda på egen hand, men den stannar hos vasan till nästa vår, då en ny kalv föds. Kalven väger vid födseln mellan 4–6 kg och reser sig direkt efter födseln för att dia.

Den täta pälsen är gråbrun på ovansidan, ljus på undersidan och mörk på benen. Varje hårstrå är luftfyllt för att värma bättre. Halsens undersida har ett långt, ljust skägg. De stora tvååiga klövarna har två så kallade lättklövar baktill, vilka gör att renen inte sjunker ner i snö. Både honan och hanen har horn som de fäller varje år. Vikten är cirka 110 kg för tjurar och något mindre för kor. En liten ren är cirka 1,2 m lång och mäter 0,87 m i mankhöjd medan en riktigt stor ren kan bli 2,2 m lång och 1,4 m hög.

För att hitta föda vandrar renhjordarna mellan sommar- och vinterbeten. På vintern lever de i skogslandet och äter trädlavar eller skrapar fram lavar under ofta metertjock snö med hjälp av klövarna. Sommartid betar hjorden gräs och örter uppe på fjället.

Järven

Järven var ett rovdjur, det vill säga den jagade och åt andra djur.

Den levde i skogar och fjälltrakter i norra Sverige. I Sverige fanns det ungefär 100 järvar.

Järven såg ut som en liten brun björn. Den blev ungefär 70–85 cm lång och hade dessutom en 15–25 cm lång mörkbrun svans.

Järven åt många slags djur, till exempel harar, fåglar och till och med renar. När renen betade lav i den djupa snön smög järven fram och kastade sig över den överraskade renens nacke och bet ihjäl den.

Ofta orkade järven inte äta upp allt kött på en gång. Då sparade den överblivna bitar på olika hemliga ställen. Ibland klättrade den upp i ett högt träd och gömde köttet där.

Järvarna parade sig i början av sommaren. Honan var dräktig i ungefär 9 månader och ungarna föddes i februari. Honan grävde en grop i den djupa snön och där gömde hon sina ungar. När ungarna föddes var de små som sorkar. De var blinda och vägde bara ett hekto. Men de växte sedan fort, och på några månader var de fullvuxna.

Järven

Järven är ett rovdjur, det vill säga den jagar och äter andra djur.

Den lever i skogar och fjälltrakter i norra Sverige. I Sverige finns det ungefär 100 järvar.

Järven ser ut som en liten brun björn. Den blir ungefär 70–85 cm lång och har dessutom en 15–25 cm lång mörkbrun svans.

Järven äter många slags djur, till exempel harar, fåglar och till och med renar. När renen betar lav i den djupa snön smyger järven fram och kastar sig över den överraskade renens nacke och biter ihjäl den.

Ofta orkar järven inte äta upp allt kött på en gång. Då sparar den överblivna bitar på olika hemliga ställen. Ibland klättrar den upp i ett högt träd och gömmer köttet där.

Järvarna parar sig i början av sommaren. Honan är dräktig i ungefär 9 månader och ungarna föds i februari. Honan gräver en grop i den djupa snön och där gömmer hon sina ungar. När ungarna föds är de små som sorkar. De är blinda och väger bara ett hekto. Men de växer sedan fort, och på några månader är de fullvuxna.

Hur känner sig Olle och Sharo när de är på väg till skolan? Vad ska hända när de kommer dit?

Skriv färdigt meningarna. Hitta på olika avslutningar.

1. Olle och Sharo går till skolan för idag _____

2. Olle och Sharo släpar sig till skolan för idag _____

3. Olle och Sharo rusar till skolan för idag _____

4. Olle och Sharo smyger till skolan för idag _____

5. Olle och Sharo skyndar sig till skolan idag för _____

6. Olle och Sharo skuttar till skolan idag för _____

7. Olle och Sharo lufsar till skolan idag för _____

Diskutera med en kamrat hur innehållet förändrades beroende på vilket verb som användes.

Jämför meningarna. Vad är skillnaden?

Järven ser ut som en björn.

Järven ser ut som en liten brun björn.

Den blir ungefär 70–85 cm lång och har dessutom en 15–25 cm lång svans.

Den blir ungefär 70–85 cm lång och har dessutom en 15–25 cm lång mörkbrun svans.

När renen betar lav i snön smyger järven fram och kastar sig över renens nacke och biter ihjäl den.

När renen betar lav i den djupa snön smyger järven fram och kastar sig över renens nacke och biter ihjäl den.

Ibland klättrar de upp i ett träd och gömmer köttet där.

Ibland klättrar de upp i ett högt träd och gömmer köttet där.

Honan gräver en grop i snön och där gömmer hon sina ungar.

Honan gräver en grop i den djupa snön och där gömmer hon sina ungar.

Rudolf går vilse

Det var en gång en gullig ren som hette Rudolf. Han var liten men modig och gav sig ofta ut på äventyr.

En dag när Rudolf var ute i skogen mötte han ett stort lodjur. Lodjuret tittade hotfullt på honom och frågade:

– Vem är du och vad gör du här?

– Jag heter Rudolf och jag letar lavar. Jag är hungrig. Vad heter du?

Lodjuret såg farligt ut men var egentligen snällt.

– Jag heter Leo, svarade lodjuret, och jag kan visa dig ett fint ställe med massor av lavar. Kom med mig.

Rudolf och Leo vandrade iväg tillsammans. Efter en stund kom de till en vacker glänta med massor av lavar. Rudolf skuttade fram och började äta. Han åt och åt och gick allt längre bort. När han var mätt tittade han upp. Var är jag? tänkte han, och vart har Leo tagit vägen?

Lodjuret var borta och Rudolf kände inte alls igen sig. Han gick och gick men hittade inte hem. Vad skulle han göra? Det hade precis blivit vår och vilken dag som helst skulle mamma och de andra renarna i hjorden bege sig upp på fjället. Tänk om de flyttade utan honom. Då skulle han aldrig hitta dem.

Efter en ensam natt i skogen var Rudolf jätteledsen och rädd. Då fick han höra en röst. Det var samepojken Aslak som småsjöng för sig själv. Han var ute och letade näver att göra en väska av.

Aslak tvärstannade när han fick syn på Rudolf. Vad gjorde en ensam renkalv här i skogen? Han pratade lugnande och sa:

– Kom, kom! Jag ska hjälpa dig.

Den lilla renkalven stod alldeles stilla och darrade. Aslak tog fram sin lasso och svingade den över sitt huvud. Vips hade Rudolf en snara runt halsen. Han kämpade men han kunde inte komma loss.

Aslak tog tag i Rudolf och tittade på hans öra. Där kunde han se vem som ägde renkalven.

– Titta! sa Aslak, det är ju morbror Nils renkalv. Jag måste ta den tillbaka till byn.

Lite motsträvt följde Rudolf med Aslak. Några timmar senare var de framme i byn.

Rudolf kunde höra de andra renarna och när han kom närmare kände han igen sin mamma. Aslak släppte Rudolf och han rusade genom renhjorden bort till henne.

Aldrig mer skulle han gå ensam ut i skogen.

Europeiskt lodjur

Lodjuret är ett rovdjur som tillhör familjen kattdjur. Det europeiska lodjuret är Europas största kattdjur och det latinska namnet är lynx lynx.

Det europeiska lodjuret lever i de norra delarna av Europa och Asien samt i delar av Centraleuropa.

Lodjuret är ett kattdjur som på många sätt liknar våra vanliga katter, men det är mycket större. En fullvuxen hane väger omkring 20 kg, blir ungefär 1 m lång och mäter ca 70 cm i mankhöjd. Dessutom har lodjuret stora tofsar på öronen och mycket längre ben än den vanliga katten. För att inte så lätt sjunka ner i djup snö har lodjuret mycket stora tassar. Under sommarhalvåret är lodjurets päls gulbrun med mörka fläckar. När vintern kommer blir pälsen ljusare och gråare för att lättare smälta in i naturen. Lodjurets svans är bara ca 2 dm lång och den har en nästan svart spets.

Lodjuret är ett rovdjur och livnär sig framför allt på ren och rådjur. Dessutom äter den harar, fåglar och andra smådjur. När lodjuret är på jakt efter föda kan även får och getter bli dödade.

I början av sommaren föder honan 2–4 ungar som hon ensam tar hand om. De följer sedan mamman till nästa vår, när nya ungar är på väg. Under året med mamman lär sig ungarna att jaga och döda byten för att få mat. Lodjuren parar sig i mars och honan är dräktig i ca 70 dagar.

Lodjuret är Hälsinglands landskapsdjur och där kallas det för göpa, vilket liknar det norska ordet för lodjur som är gaupe.

Text 1

Lodjuret

Lodjuret ingår i familjen kattdjur. Den kallas ofta lokatt. Förr i tiden kallades djuret för göpa, ett namn som fortfarande används i västra Värmland.

Lodjuret finns i hela Sverige utom på Öland och Gotland, men är sällsynt söder om Värmland, Dalarna och Gästrikland. Lodjuret lever ensam i skogarna där den markerar sitt revir med urin. I norra Sverige kan reviret vara upp till en kvadratmil.

De kan bli mellan 65–110 cm långa. Till skillnad från andra kattdjur har lodjuret en kort svans, som är mellan 5–15 cm lång. De väger mellan 15–30 kg. Hanarna är större än honorna.

Pälsen är ljust gulbrun och har mörka fläckar, svanstippen är svart. På öronen finns mörka tofsar. Lodjuret har mycket känsliga morrhår, vilket är till hjälp vid jakt i mörker. Det har långa ben med stora, pälsklädda tassar.

Födan består av harar, gnagare, fåglar och rådjur. I norra Sveriges renområden händer det att lodjuren kan fälla en ren, särskilt under vintern. De smyger sakta när de jagar och när de är 20–30 m från bytet attackerar de blixtnabbt.

Lodjuret parar sig i mars eller april och honan föder en till fem ungar i maj eller juni. Ungarna följer mamman cirka ett år. Hon lär dem hur man jagar. När ungarna är två år gamla är de könsmogna.

Stora kattdjur kan ofta ryta, men det kan inte lodjuret. Det kan jama och fräsa, ibland också yla. Dessutom kan lodjuret spinna, precis som den vanliga huskatten.

Text 2

Europeiskt lodjur

Lodjuret är ett farligt rovdjur som tillhör familjen kattdjur. Det europeiska lodjuret är Europas största kattdjur och det latinska namnet är lynx lynx.

Det europeiska lodjuret bor i de norra delarna av Europa och Asien samt i delar av Centraleuropa.

Lodjuret är ett kattdjur och liknar våra vanliga gulliga katter som vi har hemma. Men de är mycket större. Lodjuren har stora tofsar på öronen och mycket längre ben än den vanliga katten. De har stora tassar och jag tror att det är för att de inte ska sjunka ner i snön. Under sommarhalvåret är deras päls gulbrun med mörka fläckar. På vintern blir pälsen ljusare och gråare. Det är för att de lättare ska smälta in i naturen. Lodjurets svans är bara ca 2 dm lång med en nästan svart spets.

Lodjuret är ett elakt djur som dödar renar och rådjur och äter upp dem. De dödar också harar, fåglar och andra smådjur. När lodjuret är på jakt efter föda kan ibland även får och getter bli dödade.

I början av sommaren föder honan 2–4 ungar som hon ensam tar hand om. Ungarna är jättegulliga och vill gärna vara med sin mamma. Nästa vår när det kommer nya ungar måste de gamla klara sig själva. Under året med mamman lär sig ungarna att jaga och döda byten för att få mat. Lodjuren parar sig i mars och efter ca 70 dagar kommer ungarna.

Lodjuret är Hälsinglands landskapsdjur och här kallas det för göpa. Det liknar det norska ordet för lo som är gaupe.

Europeiskt lodjur

Lodjuret är ett rovdjur som tillhör familjen kattdjur. Det europeiska lodjuret är Europas största kattdjur och det latinska namnet är lynx lynx. Det europeiska lodjuret lever i de norra delarna av Europa och Asien samt i delar av Centraleuropa. Eftersom lodjuret är ett kattdjur liknar det våra vanliga katter på många sätt, men det är mycket större. En fullvuxen hane väger omkring 20 kg, blir ungefär 1 m lång och ca 70 cm i mankhöjd. Dessutom har lodjuret stora tofsar på öronen och mycket längre ben än den vanliga katten. För att inte så lätt sjunka ner i djup snö har lodjuret mycket stora tassar. Lodjuret är ett rovdjur och det livnär sig framför allt på ren och rådjur. Dessutom äter det harar, fåglar och andra smådjur. När lodjuret är på jakt efter föda kan även får och getter bli dödade. Lodjuret är Hälsinglands landskapsdjur och där kallas det för göpa, vilket liknar det norska ordet för lodjur som är gaupe. Lodjurets svans är bara ca 2 dm lång och den har en nästan svart spets. Under sommarhalvåret är lodjurets päls gulbrun med mörka fläckar. När vintern kommer blir pälsen ljusare och gråare för att lättare smälta in i naturen. I början av sommaren föder honan 2–4 ungar som hon ensam tar hand om. De följer sedan mamman till nästa vår när nya ungar är på väg. Under året med mamman lär sig ungarna att jaga och döda byten för att få mat. Lodjuren parar sig i mars och honan är dräktig i ca 70 dagar.

Vargen

De största vargarna är ca 1,5 meter långa och väger upp till 80 kg.

Vargen är det största hunddjuret på jorden.

Det finns 32 olika arter av varg och de ser alla lite olika ut.

De minsta är bara ca 0,80 m långa och väger 20 kg.

Vargen är ett rovdjur som tillhör familjen hunddjur.

Den svenska vargen är grå med ljus undersida.

Älg, rådjur och grävling är vanlig mat för vargen.

Ibland äter den också får, renar och hundar.

Vargen finns i Europa, Nordamerika och Asien.

Varghonan föder sina ungar under perioden april–juni.

Ungarna är blinda när de föds och väger ca 4 kg.

Pälsen kan vara vit, rödaktig, gulaktig, grå eller svart.

Vargföräldrarna lever ihop hela livet.

När ungarna är fem veckor börjar de äta kött.

Många tycker att jakt på varg bör tillåtas, eftersom vargen river både renar och får.

Andra menar att vargen måste få finnas eftersom den är en naturlig del i det svenska djurlivet.

Jag har valt att arbeta med

Jag vet redan

Jag vill veta

Källor

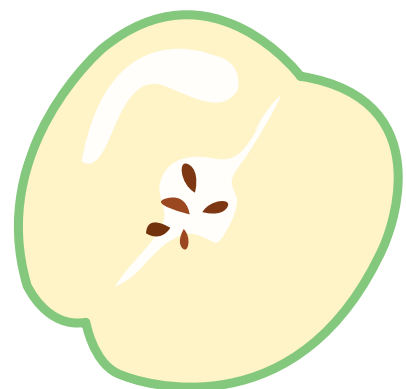
Äppelkaka

Ingredienser:

- 100 g smör eller margarin
- 2 dl socker
- 1 ägg
- 4 dl vetemjöl
- 2 tsk bakpulver
- 1 ½ dl mjölk eller grädde
- ½ msk kanel
- 2 msk socker
- 2–3 äpplen

1. Rör ihop smör och socker.
2. Rör ner ägget.
3. Sikta ner vetemjöl och bakpulver.
4. Blanda allt med mjölk eller grädde.
5. Häll smeten i en smord och brödbeströdd rund form.
6. Blanda kanel och socker på ett tefat.
7. Vänd äppelklyftorna i kanelblandningen.
8. Sätt ner klyftorna i smeten.
9. Grädda i ugnen (175–200°) i ca 45 minuter.

Servera gärna äppelkakan med en god vaniljsås.

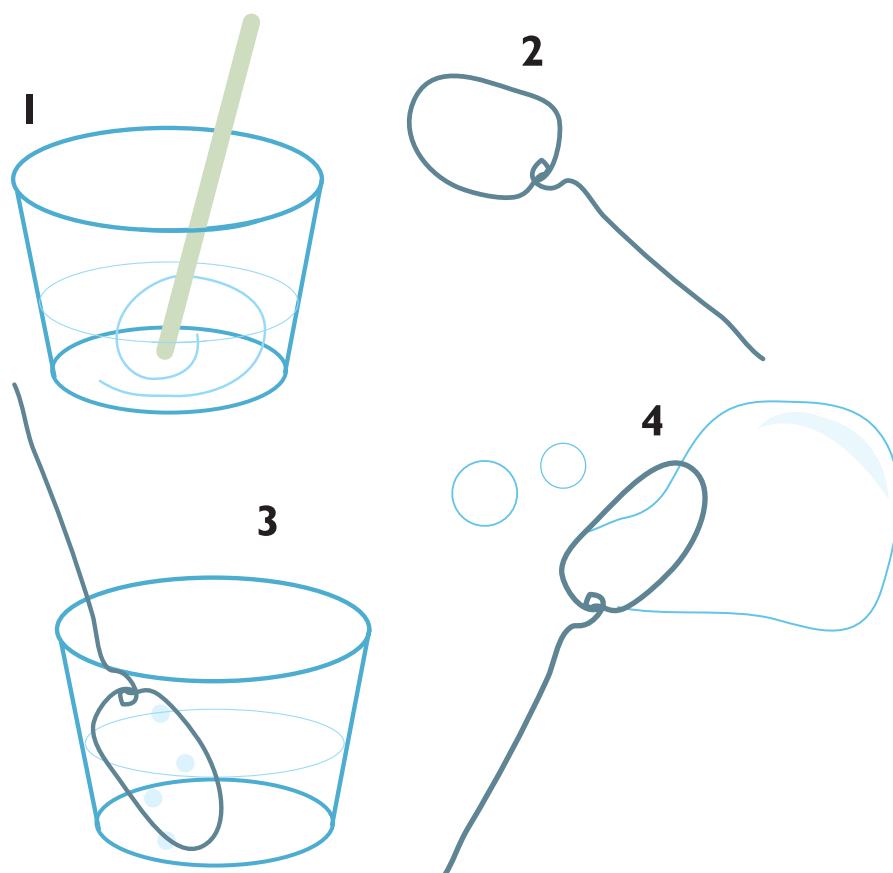

Hur man gör såpbubblor

Det här behöver du:

- 1 dl diskmedel
- 1½–2 dl vatten
- ½ tsk florsocker eller strösocker
- 20 cm ståltråd

1. Blanda försiktigt diskmedel, vatten och florsocker. Det ska inte löddra.
2. Gör en ring av ståltråden enligt bilden.
3. Dra ringen genom såplösningen så att en hinna bildas i ringen.
4. Blås försiktigt mot hinnan så att en bubbla bildas.

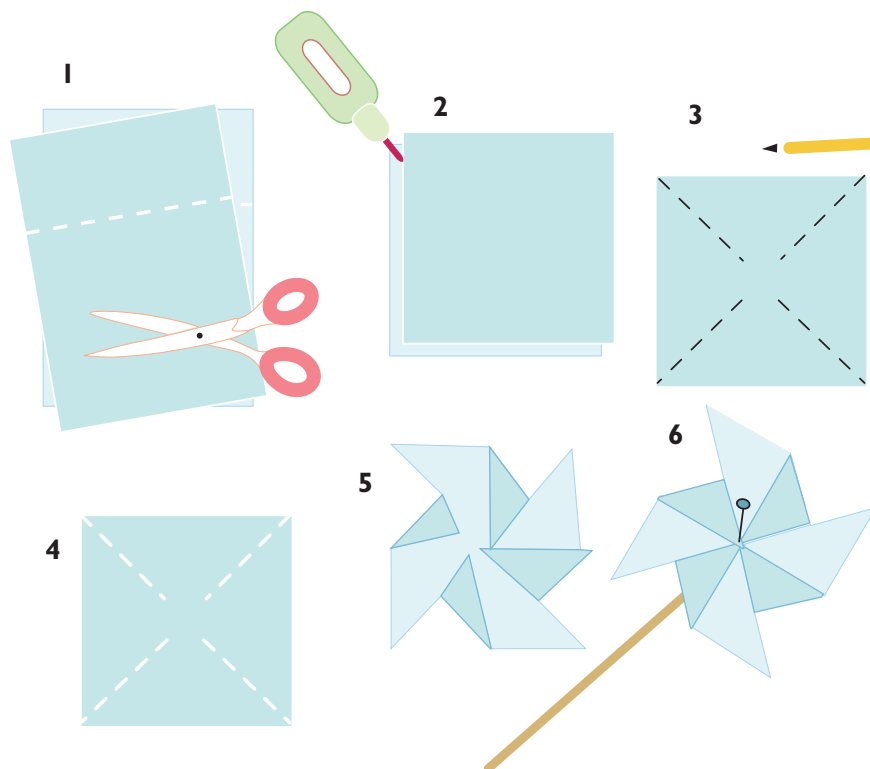
Gör en vindsnurra!

Du behöver:

- 2 färgade A4-papper
- 1 sax
- 1 blomsterpinne
- 1 liten smal spik
- 1 hammare

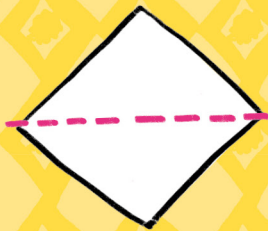
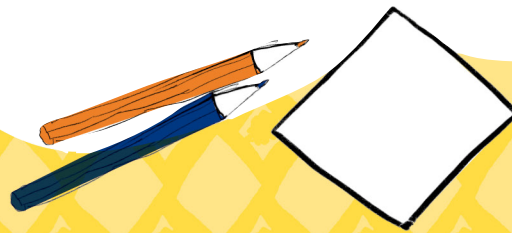
Gör så här:

1. Klipp bort lite av pappersarken så att du får två kvadratiska ark.
2. Klistra ihop arken.
3. Dra streckade linjer enligt bilden.
4. Klipp längs linjerna men inte ända in till mitten.
5. Vik varannan spets in mot mitten.
6. Stick spiken genom spetsarna och fäst i blomsterpinnen.

VIK EN HUND

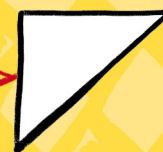
Material:
ett kvadratisk papper
färgpennor eller krita

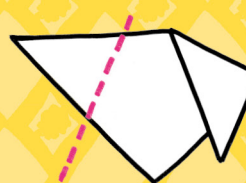
1. Vik papperet en gång så att det bildas en triangel.

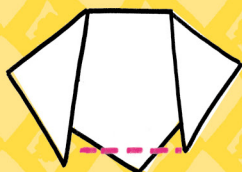
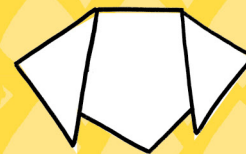
2. Vik triangeln en gång till enligt bilden.

3. Vik upp igen. Håll triangeln med den vikta sidan uppåt.

4. Vik ner triangelns spetsar, som bildar hundens öron.

5. Vik en liten bit av den nedre delen av triangeln bakåt.

6. Måla ögon och nos och färglägg din hund.

Spela Fia med knuff

Man kan vara fyra spelare, men det går bra att vara två eller tre också. Man har ett bräde med 16 pjäser i fyra olika färger samt en tärning. Varje spelare väljer en färg som sin. Alla spelare har fyra pjäser och spelet går ut på att ta sig runt brädet och gå ut med alla sina pjäser.

Den spelare som först får talet ett eller sex på sitt tärningskast börjar och flyttar ut en pjäs på brädet och går ett eller sex steg framåt. Spelet spelas medsols och varje spelare får slå tärningen en gång varje varv. Undantag är om man får en sexa. Då får man flytta sex steg framåt och slå ytterligare ett slag och även flytta de antal steg man får då.

Om en annan spelare har sin pjäs på en plats som du kommer till, kan du knuffa ut den pjäsen. Då måste han gå in i sitt "bo" igen och börja om från början.

Haren och Sköldpaddan

Det var en gång en hare som skröt om sin snabbhet för de andra djuren i skogen.

- Ingen har någonsin besegrat mig när jag springer för fullt, utropade han. Jag utmanar vem som helst att tävla mot mig.
- Jag accepterar din utmaning, muttrade sköldpaddan.
- Du skojar väl, skrattade haren. Jag skulle kunna dansa runt dig hela vägen och ändå komma först i mål.
- Spar ditt skrytande tills du har vunnit, svarade sköldpaddan.

Ska vi sätta igång?

När banan och startplatsen var ordnande satte tävlingen igång. Nästan direkt försvann haren ur sikte.

Efter en stund stannade han och la sig ner. Han ville visa sitt förakt för sköldpaddan och tog sig därför en tupplur.

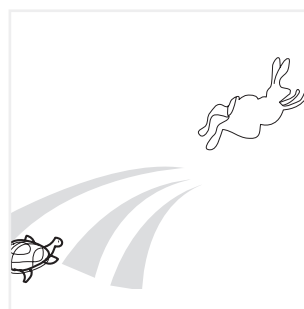
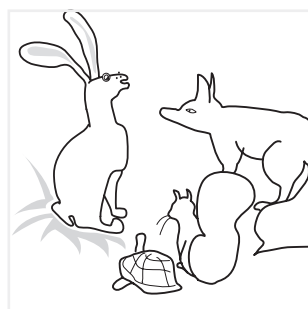
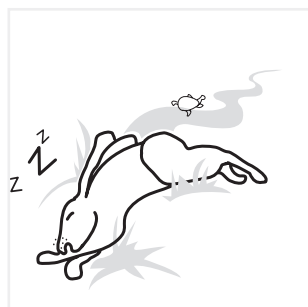
Sköldpaddan kämpade på och när haren till slut vaknade såg han att sköldpaddan hunnit nästan ända fram till målet.

Haren sprang allt vad han kunde men hann ändå inte ikapp. Sköldpaddan vann därför loppet.

Trägen vinner.

Händelse 1

Utdrag ur fabeln	Vem sa det?	Vad sa djuret?	Hur sa djuret det? Vilket säga-verb används?
När de kommit en bit på väg flåsade åsnan: – Jag börjar bli trött och orkar inte längre. Kan inte du bära lite av min tunga börda? Du är ju mycket större.			
– Nej, gnäggade hästen. Jag har nog med min egen stora last.			
– Men jag kommer nog att dö om jag fortsätter, klagade den trötta åsnan.			
Hästen vägrade ändå och muttrade: – Du får väl bära din egen börda. Jag har nog med min.			
– Vad det är synd om mig, klagade hästen för sig själv. Men jag får skylla mig själv.			

Lejonet och hans rådgivare

Det var en varm dag på savannen. Lejonet kallade till sig ett får för att ställa en för honom viktig fråga.

– Säg mig nu sanningen, får, luktar min andedräkt illa? muttrade lejonet.

– Ja, flämtade det skrämnda fåret.

– Du förolämpar mig! Hur vågar du? röt lejonet. I nästa ögonblick bet han av fårets huvud.

Nästa dag beordrade lejonet en apa att komma till honom.

– Nu vill jag veta sanningen! Säg mig om jag har dålig andedräkt, befallde han apan.

– Oh nej, store konung, svarade apan.

– Usch! Du är en riktig smickrare, morrade lejonet och bet av även apans huvud.

Till sist skickade han efter räven.

– Du måste väl ändå säga mig sanningen, vädjade lejonet.

– Oh, det kan jag tyvärr inte. Jag är så förfärligt snuvig och kan inte känna någon lukt alls, hävdade den listige räven.

*Alla tål inte att få veta
sanningen om
sig själva.*

Subjekt

Flickan	Pojken	Hunden	Katten	Lejonet
Åsnan	Gråsparven	Älgen	Kvinnan	Mannen
Storken	Ugglan	Räven	Sköldpaddan	Sädesärlan
Hästen	Korpen	Vargen	Delfinen	Apan
Båten	Bilen	Månen	Myran	Skalbaggen
Blomman	Trädet	Löven	Fåret	Herden

Predikat

ropade	sjöng	simmade	läste	sov
red	lagade	gick	drömde	tittade
pratade	viskade	mumlade	röt	skrek
hamrade	körde	åt	kröp	ritade
arbetade	somnade	tittade	ljög	knaprade
spelade	cyklade	sparkade	åkte	reste
flög	rymde	klättrade	vinkade	tände
flämtade	tänkte	hörde	minde	beställde
flöt	betade	lyfte	räknade	sprang
ringde	lyssnade	såg	löste	tvättade
slingrade	dansade	tecknade	tog	log
matade	stekte	byggde	plockade	sparade

Objekt

blommor	fotboll	ett ben	pälsen	antiloper
båten	ett bo	bilen	hemligheten	mat
skidor	brasan	barndomen	gräs	balett
en svala	barnet	tre signaler	ägg	matkassen
maskar	fåren	stacken	nötter	boken
streckgubbar	tränaren	ungarna	barret	apelsiner

Apan och Delfinen

För länge sedan var ett skepp på väg mot Grekland, och eftersom man på den här tiden ofta hade med sig ett djur ombord, en skeppskatt eller en skeppshund, så hade det här fartyget en apa.

När man närmade sig Pireus hamn blåste det upp till en svår storm och det stolta skeppet slogs sönder mot klipporna. Apan hade turen att träffa på en delfin när hon föll i vattnet och hon klamrade sig fast på delfinens rygg.

Delfinen trodde att det var en människa som satt där.

– Känner du till Pireus? frågade delfinen.

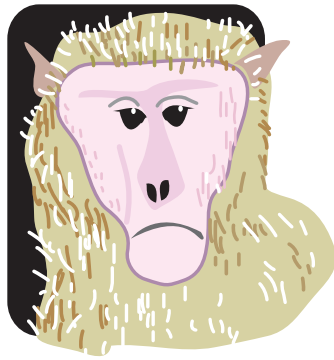
– Oh ja, svarade apan, Pireus är min bästa vän!

Delfinen insåg då att det inte var en människa som satt på hans rygg. Han dök därför ner i vågorna för att låta apan klara sig bäst hon kunde. Men först ropade han:

– Be din vän Pireus komma hit och hjälpa dig!

Genom lögn
klarar man sig inte ur fara.

EFTERLYST

Apa från Malaysia

**Söks för att ha ljugit
och varit skrytsam.**

**Kontakta polisen
om du vet något.**

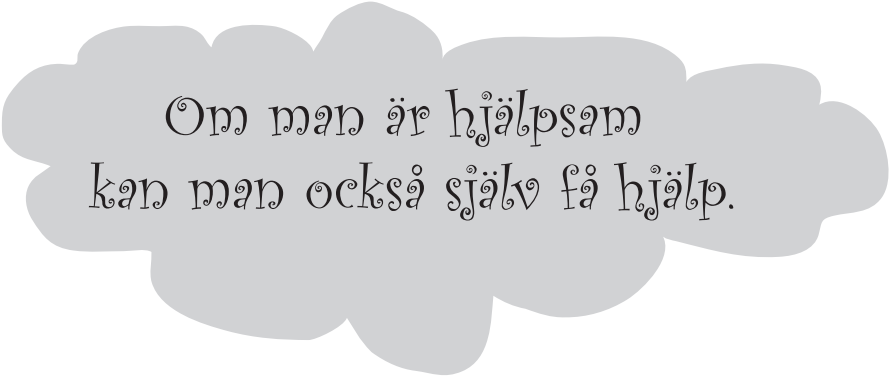
Myran och duvan

En dag gick en myra ner till floden för att dricka. Men myran sträckte sig för långt ut över vattnet och föll i. Floden strömmade fort fram och myran höll på att drunkna.

En duva såg vad som höll på att hända och flög med en pinne i näbben ut över floden. Hon släppte pinnen så att den hamnade bredvid myran, som kunde krypa upp på pinnen och ta sig i land.

Nästa dag fick myran syn på en man som siktade mot duvan med sitt gevär. Myran kröp då snabbt fram till mannen och bet honom i foten. Han skrek till och skottet gick av, men det missade.

Duvan kunde då flyga iväg till en säkrare plats.

Om man är hjälpsam
kan man också själv få hjälp.

Räven och matkorgen

Det var på sensommaren och herdarna var ute och vallade sina får. De hade ställt sin matkorg inuti ett ihåligt träd.

Efter en stund kom en mager och hungrig räv smygande på jakt efter något att äta. Plötsligt kände han doften från trädet. Räven pressade sig in och tog för sig av innehållet i korgen. Där fanns både ost, korv och bröd.

När räven var mätt och belåten skulle han fortsätta sin vandring. Han upptäckte då att hålet i trädet var för smalt, han kunde inte pressa sig igenom. Förtvivlad började räven yla och gnälla.

En annan räv hörde hans ylanden och kom fram till trädet.

– Vad står på? Varför ylar du så hemskt? frågade han den instängda räven.

– Jag hittade en underbar matkorg full med korv och annat gott här i trädet. Eftersom jag var utsvulten slukade jag allt, svarade räven. Nu sitter jag fast och vet inte hur jag ska ta mig härifrån.

– Du får väl ge dig till tåls och vänta tills du blir lika mager och utsvulten som du var när du hittade matkorgen, svarade den andra räven.

Tänk först och handla sen.

L

Cinderella

Skor som sitter säkert på foten!

SNYGG! SMART!

Glöm irriterande skoskav, smärtsamma blåsor och värkande fötter!
Cinderella-skor sitter som en handske på foten!

Det finns ett perfekt par Cinderella-skor för alla viktiga tillfällen!
Över 2 miljoner köpte Cinderella-skor förra året.

Klipp ut kupongen och få 10% rabatt när du köper dina Cinderella-skor. Erbjudandet gäller t.o.m. 31/5.

Para ihop rätt bild och rätt slogan.

1. Suger rent i minsta vrå.

2. Glansigt, fräscht med sommarkdoft!

3. Två om dagen håller vinterns förkylningar borta.

4. Tre minuter morgon och kväll med Borstodent!

5. Trendigaste looken, senaste modellen!

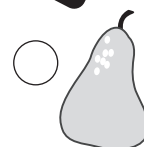
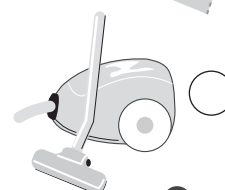
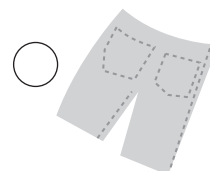
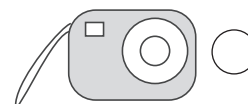
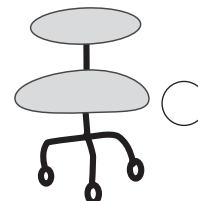
6. Hösten är här! Och regnet! Men vad gör det?

7. Minnen, minnen, minnen!

8. Bästa läxläsningshjälpen!

9. Det är mycket som ska med!

10. Kan kompisarna få tag i dig?

ISKALL

KALL

KYLIG

SVAL

LJUM

VARM

HET

SKÅLLHET

KALL

GOD

KALLARE

GODARE

KALLAST

GODAST

GLAD

ARG

GLADARE

ARGARE

GLADAST

ARGAST

MÖRK

SKÖN

MÖRKARE

SKÖNARE

MÖRKAST

SKÖNAST

Vilket skiljetecken ska avsluta följande meningar? Punkt, utropstecken eller frågetecken?

Cinderella skor sitter säkert som en handske på foten

Kom till Björkbergets tivoli

Är du trött på din gamla cykel

Vänta inte

Kom in idag

Hos oss får du goda råd

Vi har smarta cyklar för alla smaker

Fryser du om öronen

Klipp ut kupongen och få 10 % rabatt

Rea pågår

Kan du hitta snygga jeans

Missa inte detta

Bestäm ditt eget tryck

Årets nyhet

Mysiga mössan värmer dig

Vill du få en fin present

Våra duktiga experter hjälper dig

Läs dikterna tillsammans med en kamrat och stryk under alliterationerna.

Snö

Flingor faller lätt till marken,
vantar vaknar ur sitt ide.
Sträcker tummarna mot vintern.
Äntligen är tid för kramsnö,
forma våta, vita bollar.
Knuffa småflickor i snömodd!

av Siv Widerberg

Gabriel Gräslök

Gabriel Gräslök skriver så gräsligt
brevet han skrivit är inte läsligt:
Åh vilket brev,
sa fröken, och rev
brevet som Gabriel Gräslök skrev.

av Lennart Hellsing

Humlan

Se humlan, hon tumlar
och fumlar och drumlar
beständigt omkull!
Bland blomstren hon famlar
och ramlar och samlar
av honung sitt hull.

Hon brummar och surrar
och surrar och hurrar
och skrålar av fröjd:
”Får blott blomstren jag picka
och dricka och hicka,
då är jag nöjd!”

av Anna Maria Roos

TEXTEN

Handwriting practice lines for the 'TEXTEN' section, consisting of seven horizontal lines.

MENINGARNA

Handwriting practice lines for the 'MENINGARNA' section, consisting of seven horizontal lines.

ORDEN

Handwriting practice lines for the 'ORDEN' section, consisting of seven horizontal lines.

Hur fungerar vattnets kretslopp? } Rubrik

Jorden består av samma mängd vatten idag som för miljontals år sedan.
Vattnets kretslopp beskriver hur jordens vatten cirkulerar.

Så här går det till:

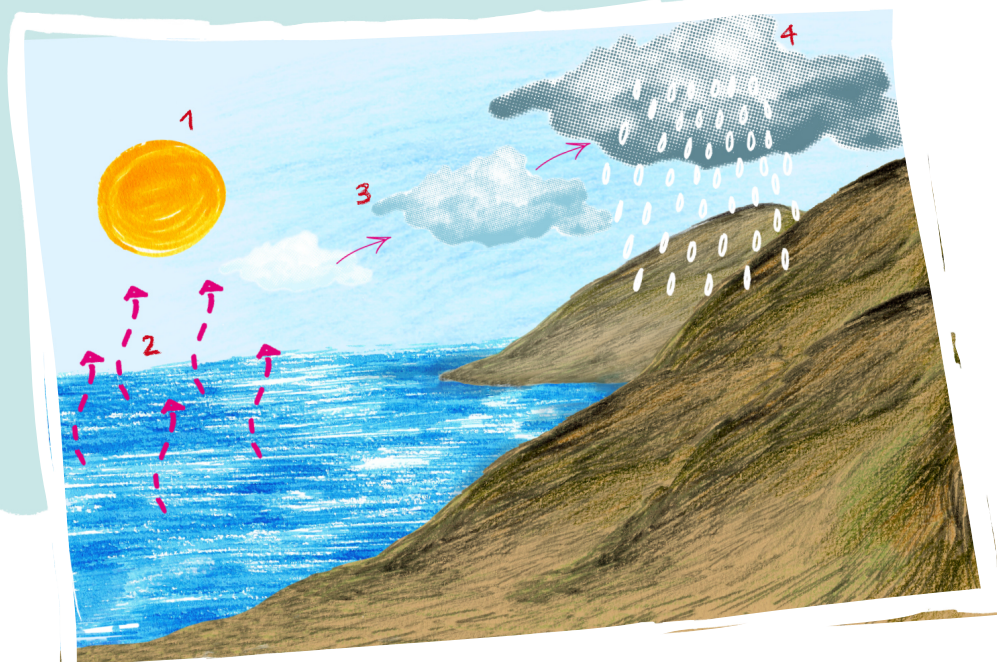
Solen värmer vattnet i hav, sjöar och åar.

På grund av värmen avdunstar en del av vattnet och bildar ånga.
Den varma luften stiger uppåt.

Temperaturen sjunker ju högre upp i atmosfären man kommer.
Därför kondenseras ångan och blir till vattendroppar som bildar moln.

När många vattendroppar samlats i molnet blir molnet för tungt
och en del vatten faller ner som nederbörd. Om det är varmt faller
nederbörden i form av regn, om det är kallt i form av snö.

Nederbörden gör att vattnet kommer tillbaka till hav, sjöar och åar.
Det här kallas vattnets kretslopp.

Varför ökar antalet älgolyckor på våren?

Varje år inträffar fler än 4 000 olyckor där fordon krockar med älgar. Flest olyckor inträffar under älgjakten eftersom flera människor och hundar finns i skogarna då. Älgarna blir oroliga och rör därför mer på sig. Det gör att de oftare kommer upp på vägarna.

När våren kommer ökar antalet olyckor igen. Det beror på att älgkorna stöter bort sina kalvar då, eftersom de snart ska få nya kalvar. När de årsgamla kalvarna lämnats ensamma blir de förvirrade, nervösa och lättskrämde. Ibland springer de upp på vägar, och då kan det hända att de orsakar olyckor.

I maj–juni föds de nya älgkalvarna. De följer sedan älgkon under ungefär ett år. Under den tiden övervakas de av kon och får hjälp att hitta föda. I september slutar älgkorna att dia och kalvarna måste därför lära sig att hitta föda på egen hand.

Så växer potatis

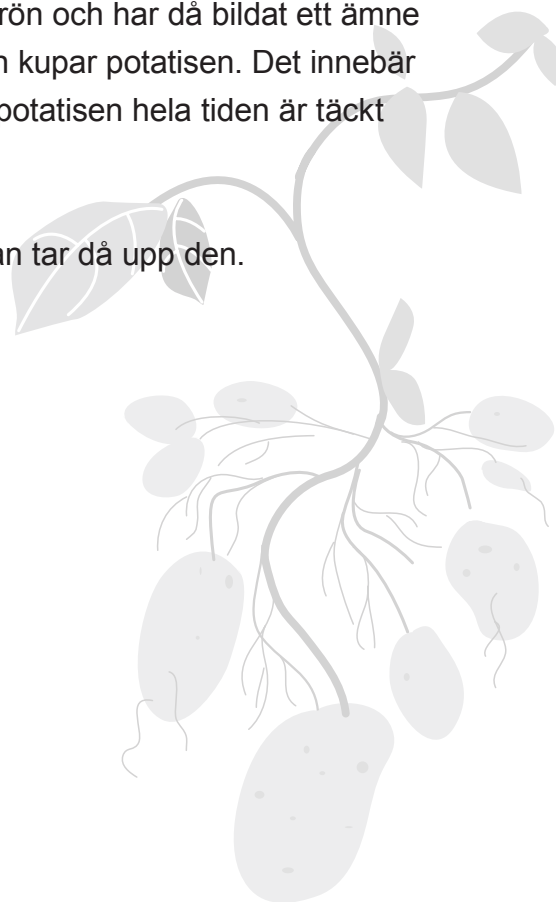
Potatis är en rotfrukt som vi ofta äter tillsammans med kött eller fisk. Många människor odlar potatis på sina bondgårdar eller i sina trädgårdar.

På våren sätter man potatis. Man tar då potatis från förra året och planterar dem i jorden. På varje potatis finns det 4–6 så kallade ögon. Om man lägger potatisen ljust skjuter groddar ut från ögonen. Man planterar potatisen cirka 7 centimeter under jorden med 20–25 centimeters mellanrum. Groddarna växer och efter några veckor sticker de upp ur jorden. De får då gröna blad och blommor och kallas blast.

När blasten växer behöver den vatten och näring och bildar därför nya rötter. Spetsen på dessa rötter sväller upp till knölar. Det är dessa knölar vi kallar potatis.

Om potatisen får ljus på sig kan den bli grön och har då bildat ett ämne som är giftigt. Därför är det viktigt att man kupar potatisen. Det innebär att man öser upp jord runt blasten så att potatisen hela tiden är täckt av jord.

Efter 8–9 veckor är potatisen klar och man tar då upp den.

Så växer potatis

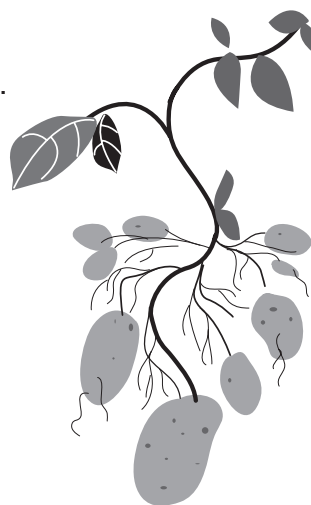
Potatis är en rotfrukt som vi ofta äter tillsammans med kött eller fisk. Många människor _____ potatis på sina bondgårdar eller i sina trädgårdar.

På våren _____ man potatis. Man _____ då potatis från förra året och _____ dem i jorden. På varje potatis finns det 4–6 så kallade ögon. Om man _____ potatisen ljust skjuter groddar ut från ögonen. Man _____ potatisen cirka 7 centimeter under jorden med 20–25 centimeters mellanrum. Groddarna _____ och efter några veckor sticker de upp ur jorden. De får då gröna blad och blommor och kallas blast.

När blasten växer _____ den vatten och näring och _____ därför nya rötter. Spetsen på dessa rötter _____ upp till knölar. Det är dessa knölar vi _____ potatis.

Om potatisen _____ ljus på sig kan den bli grön och har då bildat ett ämne som är giftigt. Därför är det viktigt att man _____ potatisen. Det innebär att man _____ upp jord runt blasten så att potatisen hela tiden är täckt av jord.

Efter 8–9 veckor är potatisen klar och då _____ man upp den.

Brunbjörnen

Brunbjörnen är ett rovdjur som lever i skogarna i norra Europa, Asien och Nordamerika. I Sverige lever de i Dalarna och upp till nordligaste Sverige.

Björnen känns igen på sin stora, massiva kropp, de kraftiga benen och en mycket kort svans. Pälsen är brun och mer eller mindre långhårig. Den har små runda öron och små ögon men en stor nos. Björnen är hälgångare, vilket innebär att den går på hela fotsulan och därför också kan stå upprätt på två ben.

På våren äter björnen mest myror, eftersom det ännu inte finns några växter. På sommaren äter den gräs och andra örter samt insekter och smådjur. Björnen försöker också jaga renkalvar och fånga fisk. På hösten när bären mognat i skogarna äter björnen nästan bara bär. Sockret i bären är viktigt för att bygga upp det fettlager som behövs inför vintervilan i idet.

På hösten innan snön kommer går björnen i ide. Idet kan vara en utgrävd myrstack, en plats under en rotvälta eller en grävd jordhåla. Därinne har björnen samlat mossor och granris att ligga på. Björnen sover mycket tungt, men ibland kan den vakna under vintern. Den lämnar idet efter 5–7 månader, när det blivit varmare ute.

Ungarna föds mitt i vintern inne i idet. De är då väldigt små, cirka 20 cm och väger ungefär 300 gram. När de kommer ut på våren väger de upp emot 3 kilo. De stannar hos honan i ett och ett halvt år.

I slutet av 1800-talet fanns det bara några få björnar i Sverige, men sedan den fredades 1927 har björnstammen ökat och idag finns det mellan 2 500 och 3 000 björnar här.

Utveckla meningar

Utveckla den här meningen:

--

Byt ut ord (t.ex. substantivet och verbet så att de blir mer precisa).

--

Lägg till ord (t.ex. ett adjektiv och ett adverb).

--

Sätt adverbet först i meningen för att visa HUR.

--

Börja meningen med en preposition för att visa VAR.

--

Visa NÄR handlingen äger rum med en annan fras.

--

Skapa en komplex mening genom att använda ett sambandsord (fast, om, trots, att, eftersom ...).

--

Återberättande texter

Dagbokstexter

Redovisningar

Rapporter

Artiklar

Återberättande texter

Syfte

Att återberätta något som hänt

Struktur

Rubrik

Inledning som ger bakgrund (vem, var, när)

Händelser i kronologisk ordning

Avslutning som sammanfattar eller kommenterar

Språkliga drag

Preteritum

Beskrivande verb

Första eller tredje person

Sambandsord för tid

Texter

Dagbokstexter

Redovisningar

Rapporter

Artiklar

Biografier

Beskrivande texter

Faktatexter

... om djur

... om klimat

... om länder, människor och religioner

Beskrivande texter

Syfte

Att klassificera och beskriva

Struktur

Rubrik

Inledning som klassificerar

Beskrivning indelad i olika stycken efter innehåll

Språkliga drag

Presens

Opersonlig form

Ämnesspecifika ord

Sambandsord

Texter

Faktatexter som beskriver djur, länder, klimat, religioner, upptäckter

Instruerande texter

Instruktioner

Recept

Arbetsbeskrivning

Manualer

Instruerande texter

Syfte

Att instruera hur man gör något

Struktur

Rubrik som talar om vad det handlar om

Lista med material/ingredienser

Stegvisa instruktioner i kronologisk ordning, ofta numrerade

Bilder som stödjer texten

Språkliga drag

Imperativ

Opersonlig form

Beskrivande verb

Sambandsord

Ämnesspecifika ord

Texter

Arbetsbeskrivningar

Recept

Instruktioner

Manualer

Berättande texter

Fabler

Sagor

Noveller

Äventyrsberättelser

Spökhistorier

Berättande texter

Syfte

Att roa och förmedla budskap

Struktur

Rubrik

Inledning som talar om vem det handlar om, var och när det händer

En serie händelser, en konflikt, en upplösning samt en avslutning

Språkliga drag

Preteritum

Första eller tredje person

Beskrivande verb

Dialoger

Uttrycksfullt språk (adjektiv, adverb, liknelser, metaforer ...)

Sambandsord

Texter

Fabler

Sagor

Noveller

Äventyrsberättelser

Spökhistorier

Argumenterande texter

Insändare

Broschyrer

Annonser

Klagobrev

Argumenterande texter

Syfte

Att argumentera för en åsikt, att övertyga

Struktur

Rubrik

Inledning som presenterar en åsikt

Argument uppdelade i stycken

Avslutning som sammanfattar eller upprepar åsikten

Språkliga drag

Presens (utom vid historiska händelser)

Känsloladdat, lockande och övertygande språk

Sambandsord för ordning samt orsak och verkan

Texter

Insändare

Annonser

Broschyrer

Klagobrev

Förklarande texter

Faktatexter som förklarar
olika fenomen ...

... hur något fungerar

... varför något händer

Förklarande texter

Syfte

Att förklara hur något fungerar, varför något händer

Struktur

Rubrik

Inledning som definierar vad som ska förklaras

Förklaring i olika steg

Bilder och diagram som stödjer texten

Språkliga drag

Presens (utom vid historiska händelser)

Opersonlig form

Ämnesspecifika ord

Sambandsord för tid, orsak och verkan

Texter

Faktatexter som förklarar fenomen (vattnets kretslopp, orkaner), hur något fungerar (blodomloppet) ...

Återberättande texter

- Lägg till detaljer för att göra händelserna levande.
- Använd namn på personer och platser.
- Välj händelser som kan roa och intressera eller som på annat sätt är speciella.
- Planera din text med en tankekarta. Gör anteckningar eller rita bilder. Tänk på frågorna när, vem, var, vad och varför.
- Avsluta genom att kommentera en eller flera händelser.

SKRIVTIPS

Beskrivande texter

- Planera texten med rubriker och underrubriker.
- Använd ett tydligt språk för att inte förvirra läsaren.
- Inled med en tydlig klassifikation.
- Använd tabeller, bilder och diagram för att förtydliga och ge mer information.
- Fråga dig själv: Har jag fått med den information jag ville ge?

SKRIVTIPS

Instruerande texter

- Skriv en rubrik som talar om vad instruktionen handlar om.
- Var tydlig med material, ingredienser och arbetsordning.
- Använd punktlista, numrerad lista (eller bokstäver) i arbetsordningen för att hjälpa läsaren.
- Skriv korta tydliga meningar.
- Använd adjektiv och adverb bara om de behövs.
- Läs igenom din instruktion och kontrollera om den kan användas av en person som inte vet hur man gör.

SKRIVTIPS

Berättande texter

- Tänk ut några viktiga händelser.
- Försök skapa en bild av berättelsen i huvudet medan du skriver.
- Ge personerna i berättelsen tydliga karaktärsdrag, som god, elak, lat, dum osv.
- Undvik att tala om för läsaren vad han/hon ska känna, till exempel *det var otäckt*. Försök istället få läsaren att känna att det är otäckt genom att beskriva hur det ser ut, låter och känns.
- Visa vad personerna känner genom att beskriva vad de säger eller gör. Exempel: *Hennes underläpp darrade (i stället för: hon var ledsen)*.
- Tänk igenom hur din berättelse ska sluta, så att händelserna kan knytas samman i slutet.
- Ta med vädret, vilken årstid, vilken tid på dagen det är i din miljöbeskrivning.
- Invagga läsaren i trygghet, låt personerna göra något trevligt och presentera därefter ett problem.

SKRIVTIPS

Argumenterande texter

- Använd starka argument och bevis för att övertyga dina läsare.
- Använd fakta.
- Använd motargument.
- Använd ett starkt och positivt språk.
- Blanda korta och långa meningar för att övertyga.
- Få läsaren att tro att alla andra gör så här, att alla andra håller med, eller att detta kommer att göra dem till bättre och lyckligare personer. Exempel: *Alla håller med om att ... Vi känner alla till att ...*
- Använd alliteration, rim, ordlekar, ordspråk och retoriska frågor för att göra slagkraftiga slogans. Exempel: *Bra böcker billigt!*
- Tänk på att en bild kan säga mer än tusen ord.
- I sammanfattningen måste du ange skäl för ditt beslut.

SKRIVTIPS

Förklarande texter

- Bestäm om diagram, kartor och bilder behövs i förklaringen.
- Använd en rubrik som talar om vad du ska förklara.
- Använd *hur* eller *varför* i rubriken.
- Presentera ämnet för läsaren i inledningen.
- Organisera texten och bilderna så att de förklarar *vad*, *var*, *hur* och *varför*.
- Fråga dig själv: Är texten tydlig?

SKRIVTIPS

Argumenterande texter

Börjar	Utvecklar	Befäster	Utvidgar
SYFTE Förstår varför man skriver argumenterande texter.	Förstår att argumenterande texter kan skrivas i olika sammanhang. Försöker anpassa texten till syftet.	Förstår att skrivandet kan vara ett verktyg för att påverka. Kan anpassa texten till syftet och målgruppen.	Förstår att skrivandet kan vara ett verktyg för att påverka i olika sammanhang. Kan och vågar på egen hand anpassa och variera texten utifrån syfte och målgrupp.
INNEHÅLL Åk 4: Annonsens innehåll är enkelt och anpassningen till målgruppen är oklar. Åk 5–6: Innehållet i texten är begripligt och en åsikt presenteras.	Annonsens innehåll är begripligt och i viss mån anpassat till innehållet och målgruppen. Innehållet är relativt tydligt och en åsikt med några argument presenteras.	Annonsens innehåll är relativt tydligt och anpassat till innehållet och målgruppen. Innehållet är tydligt och en åsikt med ett flertal underbyggda argument presenteras.	Annonsens innehåll är tydligt och väl anpassat till innehållet och målgruppen. Innehållet är tydligt och en tydlig åsikt med flera väl underbyggda argument presenteras. Texten innehåller även motargument.
STRUKTUR Börjar använda strukturen för en argumenterande text.	Följer till viss del strukturen för en argumenterande text.	Följer strukturen för en argumenterande text på ett ändamålsenligt sätt.	Följer tydligt strukturen för en argumenterande text och anpassar den effektivt till syftet, innehållet och målgruppen.
Åk 4: Annonsen har bild och text.	Annonsens bild och text samverkar.	Annonsens bild och text har ett tydligt budskap och en genomtänkt layout.	Annonsens bild, text och layout kompletterar varandra och har ett genomtänkt och tydligt budskap.
Åk 5–6: <i>Inledning:</i> Skriver en inledning med en personlig åsikt, "jag tycker ..."	Skriver en inledning som antyder vilken ståndpunkt som kommer att föras fram.	Skriver en inledning som ger en bakgrund och tydligt presenterar ståndpunkten.	Skriver en inledning som ger en bakgrund, presenterar åsikten samt sammanfattar de kommande argumenten.
<i>Argument:</i> Presenterar enstaka argument för sin åsikt.	Ger argument men saknar logisk organisation av dem.	Ger argument i logisk ordning, inkluderar detaljer för att underbygga argumenten.	Ger argument i logisk följd, belägger argumenten med bevis, varje stycke inleds med ett argument som utvecklas.
<i>Avslutning:</i> Har en enkel avslutning eller sammanfattning.	Avslutar med en personlig åsikt.	Summerar med ett stycke som återger det väsentliga i argumentationen.	Skriver en avslutning som upprepar de viktigaste punkterna. Sammanfattar i en slutsats.

SPRÅKLIGA DRAG Börjar använda enstaka språkliga drag som är typiska för argumenterande text.	Börjar med större säkerhet använda de språkliga drag som är typiska för argumenterande text.	Använder de språkliga drag som är typiska för argumenterande text.	Använder och utvecklar de språkliga dragen för argumenterande text.
Åk 4: Använder enstaka knep för att övertyga.	Använder några knep för att övertyga.	Använder en rad knep för att övertyga.	Använder väl valda knep för att manipulera och övertyga.
Åk 5–6: <i>Textbindning:</i> Skriver korta meningar utifrån sitt eget perspektiv.	Använder enkla sambandsord för att binda ihop meningar och utveckla argumenten, t.ex. och, sen, men, eftersom, för att ...	Utvecklar textbindningen genom att använda sambandsord som tar in ett annat perspektiv, t.ex. även om, å andra sidan ...	Använder mera komplexa sambandsord som t.ex. vidare, ytterligare, faktiskt, till exempel ...
<i>Tempus:</i> Blandar olika tempus.	Använder presens relativt konsekvent.	Använder presens konsekvent.	Väljer och använder tempus anpassat till innehållet.
<i>Ordval:</i> Ordvalet är enkelt och talspråkligt.	Börjar använda adjektiv och adverb.	Använder adjektiv och adverb för att göra texten mera effektiv.	Har ett medvetet ordval, Använder varierade verb ofta i passiv form, "det sägs ..."
<i>Språkliga knep:</i> Försöker underbygga sina argument med enkla "språkliga knep".	Använder några språkliga knep för att underbygga sina argument.	Förstår att språkliga knep kan användas för att påverka och använder några sådana.	Förstår att språkliga knep kan användas för att påverka och använder för ämnet och målgruppen väl valda sådana.

Berättande texter

Börjar	Utvecklar	Befäster	Utvidgar
SYFTE Börjar förstå varför berättelser skrivs. Kan identifiera en berättande text.	Förstår varför berättelser skrivs och att de kan se olika ut. Försöker anpassa texten till syftet.	Förstår att berättelser kan skrivas för att underhålla, undervisa, informera osv. och samtidigt ge läsaren möjlighet att använda sin fantasi. Kan anpassa texten till syftet och målgruppen.	Förstår att berättelser kan skrivas med olika syften och att läsarna tolkar berättelser på olika sätt. Kan och vågar på egen hand anpassa och variera texten utifrån syfte och målgrupp.
INNEHÅLL Texten är begriplig men den "röda tråden" är svag.	Texten är begriplig och innehåller en enkel handling med en tydlig "röd tråd".	Texten har ett relativt tydligt innehåll, med utvecklad handling och "röd tråd".	Texten har ett tydligt och för målgruppen intressant innehåll, med en väl utvecklad handling och tydlig "röd tråd".
STRUKTUR Skriver en rad löst sammanhängande händelser med en enkel avslutning.	Har en i huvudsak fungerande struktur. Introducerar personer och miljöer och fokuserar sedan på en rad händelser med ett enkelt slut.	Har en relativt väl fungerande struktur. Orienterar läsaren genom att berätta detaljer, valda för att stegra berättelsens utveckling. Problem introduceras och löses på ett tillfredsställande sätt.	Har en väl fungerande struktur. Väljer att använda, manipulera eller lämna konventionell textstruktur för att skapa spänning.
<i>Inledning:</i> Tar bara med delar av informationen och förutsätter att läsaren delar bakgrundkunskapen. Bristande information om tid och plats.	Försöker vägleda läsaren med en enkel miljöbeskrivning. Har med information om tid, plats och personer utan närmare beskrivning.	Beskriver tid, plats och personer med detaljer för att ge berättelsen ett sammanhang.	Försöker sig på nyskapande berättelsedrag. Ger tillräckligt med detaljer för att etablera samband mellan miljö, huvudpersoner och bipersoner.
<i>Komplikation:</i> Återger en rad händelser men saknar komplikation.	Har en inledande händelse som antyder en komplikation. Kopierar och använder komplikationer från välkända berättelser.	Skapar en tydlig berättelsekurva och utvecklar handlingen genom att ha med mer än en komplikation.	Utvecklar en berättelsekurva som är följdriktig och sammanhängande. Utvecklar och löser varje komplikation i olika avsnitt. Manipulerar läsaren genom att ge noga utvald information vid olika tillfällen.
<i>Avslutning:</i> Skriver en enkel avslutning, t.ex. "Det var en dröm."	Försöker skriva en avslutning. Använder vanliga teman, t.ex. att det goda besegrar det onda.	Försöker sammanfatta med avsikt att föra berättelsen mot en upplösning. Visar på samspel och konflikter mellan karaktärer och löser någon av konflikterna.	Binder tydligt ihop de olika delarna med avsikt att föra berättelsen mot en upplösning. Visar på samspel och konflikter mellan karaktärer och löser någon av konflikterna.

SPRÅKLIGA DRAG Använder ett fåtal av de språkliga drag som är typiska för en berättande text.	Använder några av de språkliga drag som är typiska för en berättande text.	Använder de språkliga drag som är typiska för en berättande text.	Använder och utvecklar de språkliga drag som är typiska för en berättande text.
<i>Ordval och meningsbyggnad:</i> Ordvalet är vardagligt och meningsbyggnaden i huvudsak korrekt men utan variation.	Ordvalet är relativt varierat och meningsbyggnaden korrekt med viss variation. Börjar använda adjektiv och beskrivande verb.	Ordvalet är varierat och meningsbyggnaden varieras (både vad gäller längd och sätt att inleda meningarna), med avsikt att skapa spänning och tempoväxling. Använder adjektiv, adverb och beskrivande verb. Använder liknelser och bisatser inledda med prepositioner och adverb, för att utveckla texten.	Ordvalet är passande och höjer kvaliteten och visar på god språklig variation. Kontrollerar effektivt språket och strukturen och väljer noga ord och stil.
<i>Första/tredje person:</i> Byter ofta från tredje person till första person.	Skriver konsekvent i första eller tredje person.	Anpassar perspektivet på ett i stort sett korrekt sätt.	Anpassar perspektivet på ett för sammanhanget korrekt sätt.
<i>Direkt och indirekt tal:</i> Använder sällan direkt tal.	Återger tal ibland. Börjar använda riktig interpunktion i dialoger.	Använder dialoger på ett för sammanhanget passande och korrekt sätt.	Använder dialoger på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.
<i>Tempus:</i> Har vissa svårigheter att hålla ett bestämt tempus.	Håller sig i viss mån till ett och samma tempus.	Använder tempus korrekt.	Använder tempus korrekt och effektivt.
<i>Sambandsord:</i> Använder några få enkla sambandsord, som t.ex. "och, sen".	Använder vanliga sambandsord som t.ex. "för att, därför, så att".	Använder mera komplexa sambandsord som t.ex. "även om, å andra sidan".	Använder sambandsord på ett välutvecklat sätt, så att texten är lätt att följa och förstå.
<i>Berättarteknik:</i> Texten innehåller några få gestaltande beskrivningar eller berättartekniska grepp.	Texten innehåller enkla gestaltande beskrivningar samt en del berättartekniska grepp, avsedda att skapa spänning och väcka intresse.	Texten innehåller gestaltande beskrivningar av olika slag, liksom olika berättartekniska grepp, medvetet valda för att skapa spänning och väcka intresse.	Texten innehåller välutvecklade gestaltande beskrivningar av olika slag, såväl som liknelser och metaforer. De berättartekniska kneparna är medvetet valda och fungerar effektivt.

Beskrivande texter

Börjar	Utvecklar	Befäster	Utvidgar
SYFTE Förstår syftet med beskrivande text på enkel nivå.	Förstår syftet med beskrivande text. Försöker anpassa texten till syftet.	Förstår att syftet med beskrivande text är att förmedla information. Kan anpassa texten till syftet och målgruppen.	Förstår att det finns olika typer av beskrivande text och att strukturen är beroende av syftet med texten. Kan och vågar på egen hand anpassa och variera texten utifrån syfte och målgrupp.
INNEHÅLL Håller sig huvudsakligen till ämnet och ger enkel information.	Håller sig till ämnet och ger information på ett fungerande sätt.	Håller sig till ämnet och ger tydlig information på ett ändamålsenligt sätt.	Utvecklar ämnet och ger omfattande information på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.
STRUKTUR Skriver observationer eller återberättar vad som hänt.	Använder delvis strukturen för beskrivande text.	Använder strukturen för beskrivande text.	Använder strukturen för beskrivande text och anpassar den till syfte och målgrupp.
<i>Klassifikation:</i> Försöker klassificera och generalisera.	Utvecklar sina försök att generalisera och klassificera.	Skriver en inledning med en generaliserande klassifikation.	Skriver en inledning med en tydlig generaliserande klassifikation som är relevant för ämnet.
<i>Beskrivning:</i> Fokuserar på en del av ämnet t.ex. "Min katt ..." Tar med irrelevant information.	Ger begränsad information. Börjar organisera texten i stycken efter innehåll. Väljer ut och utvecklar några delar av ämnet.	Beskriver rätt och detaljerat olika delar av ämnet. Kan välja och utveckla några delar. Försöker göra jämförelser som hjälper läsaren att förstå innehållet.	Inkluderar detaljerad information som är vald på grund av sin relevans för ämnet. Tolkar och utvecklar viktig information. Organiserar fakta i innehållsligt avdelade stycken, som följer på varandra i logisk ordning.
SPRÅKLIGA DRAG Använder några av de språkliga drag som är typiska för en beskrivande text.	Använder flera av de språkliga drag som är typiska för en beskrivande text.	Använder de språkliga drag som är typiska för en beskrivande text.	Använder och utvecklar de språkliga drag som är typiska för en beskrivande text.
<i>Tempus:</i> Har svårigheter att hålla samma tempus (presens) igenom hela texten.	Håller samma tempus igenom i stort sett hela texten.	Håller samma tempus i hela texten.	Håller samma tempus och förstår betydelsen av vilket tempus som väljs (vanligtvis presens men preteritum för tillbakablickar och historiska texter).
<i>Ordval:</i> Använder några få ämnesspecifika ord.	Använder flera enklare ämnesspecifika ord.	Använder ett för ämnet väl avvägt ordval, med många ämnesspecifika ord.	Använder ett för ämnet väl avvägt ordval, med många ämnesspecifika ord samt allmängiltiga ord, som t.ex. "människligheten", "däggdjur" osv.
<i>Jämförelser:</i> Gör enstaka jämförelser.	Gör ett flertal jämförelser.	Gör jämförelser för att förtydliga innehållet.	Förstår att jämförelser kan användas för att förtydliga innehållet och använder ett för jämförelser väl avvägt språk.

Förklarande texter

Börjar	Utvecklar	Befäster	Utvidgar
SYFTE Förstår vad orsak och verkan är. Kan identifiera en förklarande text.	Kan redogöra för några områden där förklarande texter skrivs. Försöker anpassa texten till syftet.	Förstår att syftet med en förklarande text är att förklara ett fenomen eller hur något fungerar. Kan anpassa texten till syftet och målgruppen.	Förstår att det finns olika typer av förklaringar, som anger orsak/verkan eller som beskriver processer. Kan och vågar på egen hand anpassa och variera texten utifrån syfte och målgrupp.
INNEHÅLL Innehållet är begripligt men ej anpassat till uppgiften.	Innehållet är begripligt och i viss mån anpassat till uppgiften. Innehåller enkla resonemang.	Innehållet är tydligt och anpassat till uppgiften. Innehåller utvecklade resonemang.	Innehållet är tydligt och väl anpassat till uppgiften. Innehåller väl utvecklade resonemang.
STRUKTUR Skriver observationer och kommenterar dessa.	Börjar använda strukturen för en förklarande text.	Planerar och organiserar information enligt strukturen för en förklarande text.	Kan självständigt söka, planera, organisera och presentera information, så att förklaringen blir tydlig och lätt att följa.
<i>Definition:</i> Skriver personligt, "jag ska berätta om ..."	Försöker skriva en inledande definition.	Skriver en inledande definition.	Inleder med en tydlig och välformulerad definition av fenomenet.
<i>Förklaring:</i> Förklarar genom att använda ett personligt språk, t.ex. "det får mig att frysa" istället för "det sänker kroppstemperaturen".	Förklarar genom att använda sambandet mellan orsak och verkan, t.ex. "om....så, därför, eftersom ..."	Förklarar sambandet mellan orsak och verkan i logiska steg..	Knyter effektivt ihop information för att tydligt, stegvis och logiskt visa sambandet mellan orsak och verkan.
<i>Sammanfattning:</i> Har en enkel sammanfattning.	Sammanfattar vissa delar av texten.	Sammanfattar de viktigaste stegen i ett avslutande stycke.	Skriver en tydlig sammanfattning som innehåller de olika stegen i förklaringen.
SPRÅKLIGA DRAG Använder enstaka språkliga drag som är typiska för en förklarande text.	Använder några av de språkliga drag som är typiska för en förklarande text.	Använder de språkliga drag som är typiska för en förklarande text.	Använder och utvecklar de språkliga drag som är typiska för en förklarande text.
<i>Textbindning:</i> Försöker förklara och använder enstaka sambandsord för orsak/verkan.	Använder med större säkerhet enkla sambandsord för orsak/verkan.	Använder ett varierat urval av sambandsord för orsak/verkan.	Varierar sambandsorden för orsak/verkan och anpassar dem efter innehållet och målgruppen.
<i>Meningskonstruktion:</i> Skriver enkla meningar.	Försöker skriva komplexa meningar.	Skriver komplexa meningar för att tydliggöra information.	Skriver komplexa meningar för att tydliggöra information, sammanfatta innehåll och skapa sammanhang.
<i>Ordval:</i> Har ett enkelt ordval.	Använder några ämnesspecifika ord.	Använder mestadels ämnesspecifika ord.	Använder ämnesspecifika ord och ger definitioner där det behövs.

Instruerande texter

Börjar	Utvecklar	Befäster	Utvidgar
SYFTE Förstår syftet med enkla instruktioner, som till exempel recept.	Förstår syftet och fördelarna med skrivna instruktioner. Försöker anpassa texten till syftet.	Förstår att skrivna instruktioner kan användas inom en mängd områden. Kan anpassa texten till syftet och målgruppen.	Förstår syftet och kan se fördelarna med olika typer av instruktioner. Kan och vågar på egen hand anpassa och variera texten utifrån syfte och målgrupp.
INNEHÅLL Innehållet är begripligt.	Innehållet är relativt tydligt.	Innehållet är tydligt och anpassat till syftet.	Innehållet är tydligt och väl anpassat till syftet och ämnet.
STRUKTUR Skriver kortfattat i återberättande form.	Försöker använda strukturen för instruerande text.	Använder strukturen för en instruerande text och anpassar texten till strukturen.	Har en väl fungerande struktur och kan anpassa strukturen efter olika typer av instruktioner.
<i>Rubrik:</i> Nämner målet med texten i förbigående.	Skriver målet som rubrik.	Skriver målet som en väl formulerad rubrik.	Skriver målet som en rubrik, väl formulerat och anpassat till innehållet.
<i>Material:</i> Nämner några material.	Listar de material som behövs.	Listar material och mängd under en rubrik.	Listar material och exakta mängder på ett tydligt sätt.
<i>Arbetsgång:</i> Behöver hjälp för att få med alla steg i rätt ordning.	Får med de flesta stegen, skriver dem i rätt ordning.	Har med alla steg i rätt ordning för att målet ska nås och skriver dem i rätt ordning.	Har med alla steg och skriver tydliga instruktioner för hur och när varje steg ska utföras.
SPRÅKLIGA DRAG Använder enstaka språkliga drag som är typiska för en instruerande text.	Använder några av de språkliga drag som är typiska för en instruerande text.	Behärskar de språkliga drag som är typiska för en instruerande text.	Behärskar och utvecklar de språkliga drag som är typiska för en instruerande text.
<i>Textbindning:</i> Knyter samman de olika stegen med "och sen".	Använder några sambandsord för tid till exempel först, därefter, sedan, när.	Använder ett bredare urval av sambandsord som till exempel medan, under tiden, slutligen.	Använder ett varierat urval av sambandsord för att leda läsaren genom texten.
<i>Verb i imperativ:</i> Använder ett du-tilltal, till exempel "du lägger i bananen och sen mosar du den".	Använder ett mera opersonligt tilltal, till exempel "man ska mosa bananen".	Börjar meningarna med verb i imperativ och utelämnar du och man.	Använder verb i imperativ på ett korrekt sätt, även när meningen inte börjar med ett verb.
<i>Ämnesspecifika ord:</i> Har ett enkelt ordval med få ämnesspecifika ord.	Använder i viss grad ämnesspecifika ord.	Använder ämnesspecifika ord för material och måttangivelser.	Använder konsekvent en för ämnet väl anpassad terminologi.
<i>Beskrivande ord:</i> Använder enkla verb.	Använder beskrivande verb.	Använder beskrivande verb, adjektiv och adverb.	Använder, beskrivande verb, adjektiv och adverb på ett effektivt sätt, till exempel "skruva försiktigt".

Återberättande texter

Börjar	Utvecklar	Befäster	Utvidgar
SYFTE Använder återberättandet för att berätta om något självupplevt. Kan identifiera en återberättande text.	Använder återberättandet för att återge händelser av olika slag. Försöker anpassa texten till syftet.	Förstår att återberättande text kan användas för att återge och beskriva händelser. Förstår att dagböcker, biografier, nyhetsartiklar m.m. kan vara återberättande texter. Kan anpassa texten till syftet och målgruppen.	Förstår att återberättande text kan skrivas för många syften och för olika målgrupper. Kan och vågar på egen hand anpassa och variera texten utifrån syfte och målgrupp.
INNEHÅLL Håller sig huvudsakligen till ämnet, men den "röda tråden" är svag.	Håller sig till ämnet och har ett begripligt innehåll, med en "röd tråd".	Håller sig till ämnet och har ett tydligt innehåll med en tydlig "röd tråd".	Håller sig till ämnet och utvecklar innehållet på ett ändamålsenligt och effektivt sätt utan att tappa den "röda tråden".
STRUKTUR Skriver en enkel redogörelse men utan någon tydlig struktur.	Har en i huvudsak fungerande struktur. Redogör för tid, plats, deltagare och händelser.	Har en relativt väl fungerande struktur. Ger en kortfattad men fullständig orientering vad gäller tid, plats och deltagare, följt av kronologiskt återgivna händelser.	Har en väl fungerande struktur. Organiserar efter strukturen hos en återberättande text och börjar med en orientering för att skapa intresse följt av viktiga händelser och en avslutning.
<i>Inledning:</i> Ger bristfällig information om vem, var och när.	Ger en kortfattad orientering om vem, var och när.	Ger en orientering om vem, var och när, med för sammanhanget viktiga detaljer.	Ger all relevant bakgrundsinformation som läsaren behöver för att förstå texten.
<i>Händelser:</i> Använder talspraksstruktur och ger alla händelser samma vikt..	Återger händelserna kronologiskt och lägger till lite information vid de mest betydelsefulla händelserna.	Återger händelserna kronologiskt. Utvecklar de viktigaste händelserna och beskrivningen av de viktigaste personerna.	Återger händelserna kronologiskt. Utvecklar viktiga händelser så att läsaren får en tydlig bild. Tolkar händelser med liknelser och metaforer och inkluderar personliga reflektioner och kommentarer.
<i>Avslutning:</i> Har en enkel avslutning.	Skriver en enkel utvärderande avslutning.	Skriver en mera omfattande avslutning med utvärderande kommentarer.	Skriver en sammanfattande kommentar som innehåller både utvärdering och sammanfattning av händelserna.
SPRÅKLIGA DRAG Använder få av de språkliga drag som är typiska för återberättande text.	Använder några av de språkliga drag som är typiska för återberättande text.	Använder korrekt de språkliga drag som är typiska för återberättande text.	Använder och utvecklar de språkliga drag som är typiska för återberättande text.
<i>Sambandsord:</i> Använder ett litet urval av sambandsord för tid, t.ex. "sen", "och sen".	Använder ett begränsat urval av sambandsord för tid.	Har en större variation av sambandsord för tid.	Skriver sammanhängande och varierat med hjälp av olika sambandsord för tid.
<i>Direkt och indirekt tal:</i> Återger varken direkt eller indirekt tal.	Återger direkt tal och/eller indirekt tal.	Återger direkt och indirekt tal med rätt interpunktion.	Återger direkt och indirekt tal med rätt interpunktion och på ett effektivt sätt.
<i>Pronomen:</i> Upprepar namn istället för att använda pronomen.	Börjar använda pronomen.	Använder namn och pronomen på ett för läsaren tydligt och lättolkat sätt.	Använder namn och pronomen korrekt och på ett medvetet sätt, för att underlätta för läsaren.

FRYSER DU OM ÖRONEN?
MYSIGA MÖSSAN VÄRMER DIG.
EN STORLEK, MASSOR AV SNYGGA FÄRGER.

- ✓ Bestäm ditt eget tryck!
- ✓ Kom in idag och få din nya mössa direkt!
- ✓ Var 100:e kund får sin mössa gratis!

Kom in till **MÖSSFABRIKEN** idag!

